

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 90 sahifa,
6-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Fizika ta'limida integratsiyalashgan yondashuv: mazmuni va ahamiyati.....	10
Doniyorova Iroda Baxtiyor qizi	
Zamonaviy boshlang'ich ta'lim: milliy dastur, kompetensiya va xorijiy tajriba integratsiyasi.....	14
Omonova Nilufar Parda qizi	
The Role of Environmental Project-Based Learning in Developing EFL Learners' Productive Skills.....	19
Xujanova Shaxina Abdullayevna	
Boshlang'ich sinflarda integratsiyalashgan ta'limning pedagogik aspektlari	24
Eshpo'latova Elnora Yo'ldoshovna	
Talabalarda stressga barqarorlikning nazariy va amaliy tahlili.....	29
Nurmatov Nurhayot Nurziyot o'g'li, Maxmudova Shahzoda Maksudovna	
Malakaviy o'quv amaliyoti jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda didaktik ta'minotning ahamiyati.....	32
Ramozonova Bahoroy Sadriddinovna	
Oliy ta'limda raqamli pedagogikaning institutsionlashuvi: boshqaruv, siyosat va raqamli transformatsiya strategiyalari.....	36
Nuraliyeva Dilshoda Yo'Ichiboy qizi	
Aholini jismoniy sog'lomlashtirishda sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	41
V. Sh. Raximov	
O'spirinlik davrida motiv va motivatsion sohalarning kasb tanlashdagi o'rni	46
Rayimqulova S., Pulatova R., Do'smatova S., Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
Tarbiyachi shaxsining shakllanishida psixologik determinantlarning roli	51
Vasila Yusupova	
Kasbiy ta'lim o'quvchilarini ijodiy qobiliyatini oshirishda xorijiy tajribalardan foydalanish	55
B. X. Sharopov	
Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi	59
Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li	
Fanlararo integratsiya asosida o'quvchilarda iqtisodiy bilimlarni rivojlantirish imkoniyatlari.....	63
J. M. Fayzullayev, Ortiqova E'zoza Olimjon qizi	
Millatlarning o'ziga xos dunyoqarashining psixologik xususiyatlari	67
Murxashev Axmadxon Olimjon o'g'li	
Xalqaro ta'lim dasturlari asosida kasbiy ta'lim muassasalarida metakognitiv kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	70
S. A. Qarshiboyev	
Ijtimoiy media kontentlari orqali talabalarda fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishning nazariy asoslari.....	74
Suyunov Rustam Sadriddinovich	
Ko'p tilli muhitda ingliz tilini o'rganishning lingvistik xususiyatlari	78
Teshaboyeva Mohichexra Sohibjon qizi	
Axborotlashgan jamiyat sharoitida bo'lajak pedagoglarning mediakompetentligini rivojlantirish zarurati.....	81
Umarov Azizbek Vaxobovich	
O'quvchilarda badiiy matn leksikasini o'zlashtirishdagi qiyinchiliklar: muammo va yechim.....	85
Xamroyeva Dilnoza Jahongir qizi	

RAQAMLI AXBOROT MAKONIDA GUMANISTIK G'OYALARNI INTEGRATSIYALASHNING NAZARIY KONSEPSIYASI

Isanov Najotbek Ilmamat o'g'li

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi
Jizzax mintaqaviy o'quv markazi

“Jismoniy va jangovar tayyorgarlik” sikli o'qituvchisi, katta leytenant

Annotatsiya: Ushbu maqolada raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi pedagogik, aksiologik va kommunikativ nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Bugungi raqamli jamiyatda axborot oqimlari inson tafakkuri, ijtimoiy xulqi, qadriyatlar tizimi va madaniy identifikatsiyasiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, yoshlar va talabalar uchun raqamli muhit bilim olish, muloqot qilish, o'zini namoyon etish hamda ijtimoiy munosabatlarni shakllantirish maydoniga aylangan. Shu sababli gumanistik g'oyalarni ta'lim mazmuni, media savodxonlik, raqamli madaniyat va ijtimoiy kommunikatsiya jarayonlari bilan integratsiyalash dolzarb pedagogik masala hisoblanadi. Maqolada gumanistik g'oyalarning mohiyati, raqamli axborot makonining pedagogik xususiyatlari, integratsiyalash tamoyillari hamda nazariy konsepsiyaning tarkibiy yo'nalishlari ochib beriladi. Tadqiqotda nazariy tahlil, aksiologik yondashuv, pedagogik umumlashtirish va konseptual modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Natijalar raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalash shaxsda empatiya, mas'uliyat, bag'rikenglik, tanqidiy tafakkur, media madaniyat va ijtimoiy faollikni rivojlantirishga xizmat qilishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: raqamli axborot makoni, gumanistik g'oyalar, integratsiya, raqamli madaniyat, media savodxonlik, aksiologik yondashuv, pedagogik konsepsiya, tanqidiy tafakkur.

Abstract: This article examines the theoretical concept of integrating humanistic ideas into the digital information space from pedagogical, axiological, and communicative perspectives. In today's digital society, information flows directly influence human thinking, social behavior, value systems, and cultural identification. For young people and students in particular, the digital environment has become a space for learning, communication, self-expression, and the formation of social relations. Therefore, the integration of humanistic ideas with educational content, media literacy, digital culture, and social communication processes is an urgent pedagogical issue. The article reveals the essence of humanistic ideas, the pedagogical characteristics of the digital information space, the principles of integration, and the structural directions of the theoretical concept. The study uses theoretical analysis, an axiological approach, pedagogical generalization, and conceptual modeling methods. The results show that integrating humanistic ideas into the digital information space contributes to the development of empathy, responsibility, tolerance, critical thinking, media culture, and social activity.

Key words: digital information space, humanistic ideas, integration, digital culture, media literacy, axiological approach, pedagogical concept, critical thinking.

Аннотация: В статье рассматривается теоретическая концепция интеграции гуманистических идей в цифровом информационном пространстве с педагогической, аксиологической и коммуникативной точек зрения. В современном цифровом обществе информационные потоки оказывают непосредственное влияние на мышление, социальное поведение, систему ценностей и культурную идентификацию личности. Особенно для молодежи и студентов цифровая среда становится пространством получения знаний, общения, самовыражения и формирования социальных отношений. Поэтому интеграция гуманистических идей с содержанием образования, медиаграмотностью, цифровой культурой и процессами социальной коммуникации является актуальной педагогической задачей. В статье раскрываются сущность гуманистических идей, педагогические особенности цифрового информационного пространства, принципы интеграции и структурные направления теоретической концепции. В исследовании использованы методы теоретического анализа, аксиологического подхода, педагогического обобщения и концептуального моделирования. Результаты показывают, что интеграция гуманистических идей в цифровом информационном пространстве способствует развитию эмпатии, ответственности, толерантности, критического мышления, медиакультуры и социальной активности личности.

Ключевые слова: цифровое информационное пространство, гуманистические идеи, интеграция, цифровая культура, медиаграмотность, аксиологический подход, педагогическая концепция, критическое мышление.

KIRISH

XXI asrda insoniyat taraqqiyoti axborot oqimlarining tezlashuvi, raqamli texnologiyalarning keng tarqalishi va ijtimoiy kommunikatsiyaning yangi shakllari bilan belgilanmoqda. Raqamli axborot makoni endilikda faqat ma'lumot almashish vositasi emas, balki inson tafakkuri, qadriyatlari, ijtimoiy munosabatlari va madaniy xulqini shakllantiruvchi muhit sifatida namoyon bo'lmoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar, raqamli platformalar, sun'iy intellektga asoslangan axborot tizimlari, onlayn ta'lim resurslari va virtual kommunikatsiya vositalari shaxsning dunyoqarashiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Bunday sharoitda ta'lim tizimi raqamli muhitni faqat texnologik qulaylik sifatida emas, balki gumanistik qadriyatlarni shakllantirish va rivojlantirish imkoniyatiga ega pedagogik maydon sifatida baholashi zarur.

Gumanistik g'oyalar inson qadr-qimmati, erkinligi, huquqi, sha'ni, ijodiy salohiyati, axloqiy tanlovi va ijtimoiy mas'uliyatini oliy qadriyat sifatida e'tirof etishga asoslanadi. Ta'lim jarayonida bu g'oyalar shaxsga hurmat, empatiya, bag'rikenglik, adolat, hamkorlik, muloqot madaniyati, tinchlikparvarlik va fuqarolik mas'uliyati orqali ifodalanadi. Ammo raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalar doimo o'z-o'zidan mustahkamlanmaydi. Aksincha, bu makonda insonparvarlik bilan bir qatorda agressiv kommunikatsiya, manipulyatsiya, soxta axborot, kiberbulling, stereotiplar, iste'molchilik kayfiyati va axloqiy befarqlik ham mavjud. Shu sababli gumanistik g'oyalarni raqamli axborot makoniga ongli, tizimli va pedagogik asoslangan tarzda integratsiyalash zarurati yuzaga keladi. Mazkur maqolaning maqsadi raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasini ishlab chiqish va uning pedagogik mohiyatini asoslashdan iborat.

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, bugungi talaba va yoshlar axborotni ko'proq raqamli manbalar orqali qabul qiladi, ijtimoiy munosabatlarning katta qismini virtual muloqot orqali amalga oshiradi hamda o'zining ijtimoiy pozitsiyasini ko'pincha raqamli maydonda ifodalaydi. Demak, gumanistik tarbiya ham zamonaviy axborot sharoitiga moslashgan, tanqidiy va qadriyatlarga yo'naltirilgan pedagogik konsepsiyaga tayanishi lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Gumanistik ta'lim konsepsiyasi jahon pedagogikasi va psixologiyasida keng o'rganilgan.

J. Dewey ta'limni demokratik jamiyat hayoti bilan bog'liq tajribaviy jarayon sifatida talqin etib, shaxsning faol ishtiroki va ijtimoiy mas'uliyatini tarbiyaning markaziy mezonlaridan biri deb hisoblaydi. Uning qarashlariga ko'ra, ta'lim insonni real hayot muammolarini anglash, ularga nisbatan ongli munosabat bildirish va jamiyatda faol ishtirok etishga tayyorlashi kerak.

C. Rogers shaxsga yo'naltirilgan ta'lim nazariyasida erkinlik, ishonch, empatiya va samimiy pedagogik muhitni insonparvar tarbiyaning asosiy sharti sifatida ko'rsatadi.

P. Freire esa ta'limni tanqidiy ong, dialog va ijtimoiy ozodlik jarayoni sifatida talqin qiladi. Uning yondashuvi raqamli axborot makonida shaxsning passiv axborot iste'molchisi emas, balki ongli, tanqidiy va mas'uliyatli subyekt sifatida shakllanishi zarurligini asoslashda muhim metodologik ahamiyatga ega.

L. S. Vygotskiyning madaniy-tarixiy nazariyasi shaxs rivojlanishida ijtimoiy muhit, til, muloqot va madaniy belgilar muhim rol o'ynashini ko'rsatadi. Raqamli axborot makoni ham bugungi kunda shunday belgili-madaniy muhit sifatida faoliyat yuritadi. Unda matn, tasvir, video, ovoz, algoritmik tavsiya, izoh va virtual muloqot shaxsning ma'no yaratish jarayonida ishtirok etadi. Shu nuqtayi nazardan, raqamli makon shaxs ongiga ta'sir qiluvchi tashqi omil emas, balki uning ijtimoiy va axloqiy rivojlanishida bevosita ishtirok etuvchi muhitdir.

Raqamli jamiyat va axborot makoni bo'yicha M. Castells, N. Negropte, H. Jenkins, D. Buckingham va R. Hobbs kabi olimlarning tadqiqotlari muhim ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

M. Castells tarmoqli jamiyatda ijtimoiy munosabatlar axborot oqimlari va kommunikatsion tarmoqlar orqali tashkil topishini asoslaydi.

H. Jenkins "ishtirokchi madaniyat" tushunchasi orqali raqamli foydalanuvchi faqat axborot qabul qiluvchi emas, balki kontent yaratuvchi va tarqatuvchi faol subyektga aylanganini ta'kidlaydi.

D. Buckingham va R. Hobbs media savodxonlikni zamonaviy fuqarolik madaniyati bilan bog'lab, axborotni tanqidiy tahlil qilish, manbalarni tekshirish, kommunikativ mas'uliyat va axloqiy pozitsiyani shakllantirish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'zbek ta'lim tizimida ham gumanistik tarbiya, milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi, yoshlarning ma'naviy kamoloti va ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantirish masalalari muhim ahamiyat kasb etadi. Milliy pedagogik tafakkurda insonni ulug'lash, bilim va axloq birligi, jamiyatga foydali shaxsni tarbiyalash, mehr-oqibat, adolat va ma'rifat g'oyalari doimo ustuvor bo'lib kelgan. Raqamli transformatsiya sharoitida ushbu qadriyatlar yangi axborot muhitiga mos tarzda qayta talqin etilishi va ta'lim mazmuniga integratsiyalashishi zarur.

Tadqiqot nazariy-konseptual xarakterga ega bo'lib, unda raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalash jarayoni pedagogik tizim sifatida tahlil qilindi. Tadqiqot metodologiyasi nazariy tahlil, aksiologik yondashuv, tizimli yondashuv, pedagogik umumlashtirish va konseptual modellashtirishga asoslandi. Nazariy tahlil gumanistik pedagogika, raqamli ta'lim, media savodxonlik va axborot jamiyati haqidagi ilmiy manbalarni o'rganishga xizmat qildi. Aksiologik yondashuv orqali gumanistik g'oyalarning qadriyat sifatidagi mohiyati, ularning shaxs tarbiyasidagi o'rni va raqamli muhitdagi ifodalanish shakllari aniqlashtirildi. Tizimli yondashuv gumanistik g'oyalarni raqamli axborot makoniga integratsiyalashni maqsad, mazmun, metod, kommunikatsiya, refleksiya va natija komponentlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikda o'rganish imkonini berdi.

Konseptual modellashtirish asosida raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalashning nazariy konsepsiyasi ishlab chiqildi. Bu konsepsiya gumanistik qadriyatlarni raqamli ta'lim, media madaniyat, ijtimoiy kommunikatsiya va shaxsiy refleksiya bilan uyg'unlashtirishga qaratildi. Tadqiqotda raqamli axborot makoni keng ma'noda internet resurslari, ijtimoiy tarmoqlar, onlayn ta'lim platformalari, raqamli media kontent, virtual hamjamiyatlar va algoritmik axborot tizimlari majmui sifatida talqin qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalash nazariy konsepsiyasi bir nechta o'zaro bog'liq yo'nalishga tayanishini ko'rsatdi. Mazkur konsepsiyaning markazida inson shaxsini raqamli jamiyatda oliy qadriyat sifatida e'tirof etish, uning axborot olish, o'z fikrini bildirish, madaniy muloqot qilish va ijtimoiy hayotda faol ishtirok etish imkoniyatlarini gumanistik mezonlar asosida rivojlantirish g'oyasi turadi. Raqamli muhitning o'zi neytral texnologik maydon emas; u undagi axborot mazmuni, muloqot shakli, foydalanuvchi xulqi va algoritmik ta'sirlar orqali shaxsning axloqiy qarashlariga ta'sir ko'rsatadi. Shuning uchun integratsiya konsepsiyasi texnologiyani qadriyatlardan ajratmaydi, balki raqamli faoliyatni insonparvar maqsadlar bilan uyg'unlashtirishni nazarda tutadi.

Konsepsiyaning birinchi muhim jihati gumanistik g'oyalarni raqamli savodxonlik bilan bog'lashdir. Raqamli savodxonlik faqat texnik ko'nikmalar, qurilmadan foydalanish yoki internetda axborot topish qobiliyati bilan cheklanmaydi. U axborotni tanlash, manbani tekshirish, manipulyativ kontentni farqlash, inson sha'niga zid materiallarni tanib olish va raqamli muloqotda mas'uliyatli bo'lishni ham o'z ichiga oladi. Shu ma'noda, raqamli savodxonlik gumanistik mazmun bilan boyitilganda, shaxsda axborotdan foydalanish madaniyati, boshqalarga hurmat va ijtimoiy javobgarlik rivojlanadi.

Ikkinchi jihat media kontentning gumanistik talqiniga bog'liq. Raqamli axborot makonida insonparvar g'oyalar ko'pincha matn, video, rasm, infografika, podkast, blog, izoh va virtual kampaniyalar orqali ifodalanadi. Bu kontent talabalar va yoshlar ongiga tez, emotsional va obrazli ta'sir ko'rsatadi. Shu bois ta'lim jarayonida media kontentdan foydalanish faqat ko'rgazmali vosita darajasida emas, balki qadriyatlarni tahlil qilish, axloqiy baholash va mustaqil pozitsiya shakllantirish vositasi sifatida tashkil etilishi kerak. Masalan, ekologik mas'uliyat haqidagi raqamli kampaniyalar, xayriya aksiyalari haqidagi videolar, inklyuziv jamiyatga oid bloglar, tinchlik va madaniyatlararo muloqot haqidagi materiallar gumanistik tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi. Biroq bu jarayonning samarali bo'lishi uchun talaba ko'rgan materialini tanqidiy tahlil qilishi, uning maqsadi, auditoriyasi, axloqiy mazmuni va ijtimoiy ta'sirini anglay olishi zarur.

Uchinchi jihat raqamli kommunikatsiya madaniyatini shakllantirish bilan bog'liq. Gumanistik g'oyalar raqamli makonda faqat kontent mazmunida emas, balki muloqot uslubida ham namoyon bo'ladi. Internetdagi izohlar, munozaralar, shaxsiy xabarlar, guruh suhbatlar va onlayn bahslar insonning axloqiy pozitsiyasini ko'rsatadi. Shu sababli, raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalash madaniyatli fikr bildirish, boshqalarning nuqtayi nazarini hurmat qilish, kamsituvchi nutqdan voz kechish, dalillarga asoslangan bahs yuritish va ziddiyatli vaziyatlarda murosala madaniyatini shakllantirishni talab qiladi. Bunday kommunikativ madaniyat talabalarda nafaqat axborot almashish ko'nikmasini, balki insoniy munosabatlarni ham rivojlantiradi.

To'rtinchi jihat shaxsiy refleksiya va axloqiy o'zini nazorat qilishdir. Raqamli muhitda har bir foydalanuvchi axborot qabul qiluvchi, uni tarqatuvchi va qayta yaratuvchi subyektga aylanadi. Shu bois talaba o'zining raqamli xatti-harakatlarini anglashga o'rganishi kerak. U qanday kontentni ulashayotgani, qanday fikr bildirayotgani, uning so'zi boshqa insonga qanday ta'sir qilishi, u tarqatgan axborot jamiyatda qanday oqibat tug'dirishi mumkinligini baholay olishi zarur. Refleksiya gumanistik integratsiyaning ichki mexanizmi sifatida xizmat qiladi, chunki insonparvarlik, avvalo, o'z xatti-harakatining boshqalar hayoti va qadr-qimmatiga ta'sirini anglashdan boshlanadi.

Beshinchi jihat raqamli ijodkorlik va ijtimoiy tashabbusdir. Raqamli axborot makoni talabalarga faqat axborot iste'mol qilish emas, balki insonparvar mazmundagi kontent yaratish imkonini ham beradi. Talaba ijtimoiy rolik, blog posti, podkast, raqamli hikoya, taqdimot, onlayn loyiha yoki media kampaniya orqali gumanistik g'oyalarni ifodalashi mumkin. Bunday faoliyatda u bilim, qadriyat, texnologiya va ijtimoiy mas'uliyatni birlashtiradi. Natijada gumanistik g'oyalar nazariy tushuncha sifatida emas, balki amaliy ijodiy faoliyatda namoyon bo'ladigan shaxsiy pozitsiyaga aylanadi.

Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalash konsepsiyasi ta'lim jarayonining mazmuni va metodikasini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. An'anaviy pedagogik yondashuvlarda gumanistik tarbiya ko'proq ma'ruza, suhbat, adabiy manbalarni o'rganish yoki axloqiy mavzudagi tadbirlar orqali tashkil etilgan bo'lsa, raqamli davrda bu jarayon interfaol, tarmoqli, vizual va refleksiv xarakter kasb etadi. Talaba endi faqat o'qituvchi bergan axloqiy xulosani qabul qilmaydi, balki turli axborot manbalari bilan to'qnashadi, ularni solishtiradi, baholaydi va o'z pozitsiyasini shakllantiradi. Demak, pedagogik jarayon talabning real raqamli tajribasiga tayangan holda tashkil etilishi lozim.

Konsepsiyaning muhim afzalligi shundaki, u raqamli muhitni xavf manbai sifatida bir tomonlama rad etmaydi. Aksincha, undagi imkoniyatlarni insonparvar tarbiya maqsadlariga yo'naltirishni taklif qiladi. Raqamli platformalar orqali turli millat, madaniyat, ijtimoiy guruh va kasb vakillari haqida ma'lumot olish, global muammolarni muhokama qilish, ijtimoiy loyihalarda ishtirok etish, xayriya va volontyorlik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari kengayadi. Bu esa talabalarda dunyoga ochiqlik, ijtimoiy sezgirlik va faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, raqamli axborot makoni o'ziga xos murakkabliklarga ega. Algoritmik tavsiyalar foydalanuvchini faqat o'z qarashlariga mos kontent bilan cheklab qo'yishi, soxta axborot ishonchsizlikni kuchaytirishi, anonimlik esa axloqiy mas'uliyatni pasaytirishi mumkin. Bunday sharoitda gumanistik g'oyalarni integratsiyalash faqat ijobiy kontentni ko'paytirish bilan cheklanmasligi kerak. U tanqidiy tafakkur, media immunitet, raqamli etika va axloqiy javobgarlikni birgalikda rivojlantirishga qaratilishi zarur. Aynan shu jihat nazariy konsepsiyaning amaliy ahamiyatini belgilaydi.

O'qituvchi bu jarayonda markaziy rol o'ynaydi. U raqamli muhitni taqiqlovchi yoki undan chetlashuvchi emas, balki uni pedagogik jihatdan boshqaruvchi, tanqidiy savollar beruvchi, qadriyatlar tahlilini tashkil etuvchi va talabalarining mustaqil fikrlashini qo'llab-quvvatlovchi fasilitator bo'lishi kerak. O'qituvchi talabalarga tayyor axloqiy javoblarni berishdan ko'ra, ularni murakkab raqamli vaziyatlarda mustaqil, asosli va insonparvar qarorlar qabul qilishga yo'naltirishi lozim. Bu esa pedagogning raqamli kompetensiyasi, media savodxonligi va gumanistik dunyoqarashi yuqori bo'lishini talab qiladi.

XULOSA

Raqamli axborot makonida gumanistik g'oyalarni integratsiyalash zamonaviy ta'limning nazariy va amaliy jihatdan muhim yo'nalishidir. Raqamli muhit inson tafakkuri, qadriyatlari va ijtimoiy xulq-atvoriga kuchli ta'sir ko'rsatayotgan bir sharoitda ta'lim tizimi ushbu makonni pedagogik jihatdan maqsadli boshqarishi zarur. Maqolada asoslangan nazariy konsepsiya gumanistik g'oyalarni raqamli savodxonlik, media kontent tahlili, raqamli kommunikatsiya madaniyati, shaxsiy refleksiya va ijtimoiy ijodkorlik bilan integratsiyalashni nazarda tutadi.

Ushbu konsepsiya shuni ko'rsatadiki, gumanistik tarbiya raqamli davrda faqat an'anaviy axloqiy ta'lim bilan cheklanmasligi kerak. U talabning real axborot tajribasi, onlayn muloqoti, media faoliyati va raqamli iziga bevosita bog'lanishi lozim. Gumanistik g'oyalar raqamli makonga integratsiyalashganda shaxsda empatiya, bag'rikenglik, adolat, ijtimoiy mas'uliyat, tanqidiy tafakkur, media madaniyat va faol fuqarolik pozitsiyasi shakllanadi. Shu bois raqamli axborot makoni zamonaviy pedagogika uchun nafaqat texnologik resurs, balki insonparvar shaxsni rivojlantirishga xizmat qiluvchi muhim tarbiyaviy muhit sifatida qaralishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Выготский Л. С. Мышление и речь. – Москва: Лабиринт, 1999. – 352 с.
2. Дьюи Дж. Демократия и образование / пер. с англ. – Москва: Педагогика-Пресс, 2000. – 384 с.
3. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека / пер. с англ. – Москва: Прогресс, 1994. – 480 с.
4. Фрейре П. Педагогика угнетённых / пер. с англ. – Москва: Радикальная теория и практика, 2018. – 184 с.
5. Castells M. The Rise of the Network Society. – Oxford: Wiley-Blackwell, 2010. – 656 p.
6. Jenkins H. Convergence Culture: Where Old and New Media Collide. – New York: New York University Press, 2006. – 336 p.
7. Buckingham D. Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. – Cambridge: Polity Press, 2003. – 219 p.
8. Hobbs R. Digital and Media Literacy: Connecting Culture and Classroom. – Thousand Oaks: Corwin Press, 2011. – 232 p.
9. Masterman L. Teaching the Media. – London: Routledge, 1985. – 341 p.
10. Negroponte N. Being Digital. – New York: Vintage Books, 1996. – 272 p.
11. Livingstone S. Children and the Internet. – Cambridge: Polity Press, 2009. – 300 p.
12. Selwyn N. Education and Technology: Key Issues and Debates. – London: Bloomsbury Academic, 2016. – 232 p.
13. Бондаревская Е. В. Гуманистическая парадигма личностно ориентированного образования // Педагогика. – 1997. – № 4. – С. 11–17.
14. UNESCO. Media and Information Literacy: Policy and Strategy Guidelines. – Paris: UNESCO, 2013. – 192 p.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.